

Het recht is voor de doden en andere verhalen

Het recht is voor de doden. Over overbevolking, agressie en depressie

*

Gerechtigheid

*

Overbevolking: mensheid, kwaliteit en kwantiteit

*

Ontbinding

*

Kwakzalvers

*

Commotie rond een aartsbisschop

*

Over het referendum en over het buiten kieperen van vreemdelingen

*

Jan Bauwens

D/2010/Jan Bauwens, uitgever

Het recht is voor de doden. Over overbevolking, agressie en depressie.

De gedachte dat de overbevolking op aarde reeds een feit geworden is, tast ons persoonlijk op een bijzonder dramatische wijze aan. Het teveel aan individuen van eenzelfde soort, maakt dat men agressie ontwikkelt die zich dan richt, ofwel tegen anderen, ofwel tegen zichzelf. In het laatste geval voelt men zich overbodig en verglijdt men in depressies; in het eerste geval concurreert men of voert men oorlog. Het veiligheidsgevoel verdwijnt, men bewapent zich, men gaat elkaar wantrouwen.

Concurrentie is in het beste geval wederzijds middels goede zaken: prestaties en producten, nuttige en kunstzinnige dingen. Het ware, het schone en het goede putten zich onder de zachte druk der competitie uit, die aldus zeer positief wordt aangewend en elkeen ten goede komt. Minder fraai wordt concurrentie waar de prestaties en de producten niet langer waar, schoon en goed zijn, doch vernietigend: de constructieve strijd wordt vervangen door destructie-ijver, gericht op

het ombrengen van de tegenstander totdat een monopolie ontstaat en een dictatuur. Alle ruimte voor vrijheid en vooruitgang wordt gefnuikt.

Autodestructie ontstaat waar men de strijd met anderen niet aangaat omdat men er niet in geloven kan - vaak omdat men het geweld zonder meer verwerpt en men de dood verkiest boven een leven in mensonwaardige omstandigheden. Maar om exact dezelfde reden gaan anderen dan weer de oorlog aan: zij werpen zich liever in de strijd en gebeurlijk in de armen van de dood dan een tirannie te moeten gedogen.

Depressie ontstaat waar agressie zich noch in strijdvaardigheid, noch in zelfvernietiging om kan vormen. Alle voorradige energie wordt gefnuikt en men wordt als het ware in zijn eigen sop gestoomd. De krachten slinken en ook de spanning van het zich klaar houden voor de actie verliest haar elasticiteit en instorting is dan nog slechts een kwestie van tijd.

Menselijke personen kunnen niet bestaan zonder een minimum aan veiligheid, maar er zijn methoden van belaging die volstrekt ontsnappen aan het oog en aan de

arm der wet en die in staat zijn om op termijn ongeacht wie feilloos te kelderen door de uitputting welke zij bij hun slachtoffers veroorzaken. De dreiging en het gevoel van onveiligheid zijn momenteel nog even onstrafbaar als eertijds het aftappen van elektriciteit. Elektriciteit werd in het wetboek niet als een materiële zaak omschreven, terwijl ontvreembare zaken materieel dienden te zijn. Evenzo blijven vandaag dreigingen en onveiligheidsgevoelens zweven in een zekere mist, een niveau van de werkelijkheid dat vooralsnog moeilijk definieerbaar is. Handelingen zoals het pesten, onttrekken zich alsnog aan de categorieën waaraan wij gewend zijn en zij blijken, alvast in de vorm van de spot, even moeilijk te omschrijven als de humor. Een klopjacht op meer gesofisticeerde vormen van belaging zou bovendien onvermijdelijk meteen resulteren in een onwelkome verenging van onze culturele bewegingsvrijheid, en uitmonden in een overgereguleerde en steriele politiestaat. De toegestane vrijheid wordt zowel voor goede dingen benut als voor het kwaad en intenties zijn en blijven vaak geheel onzichtbare zaken.

Maar hoe men het ook draait of keert: depressie, de kwaal van onze tijd die op haar beurt een dan niet meer te stoppen trein van andere kwalen op gang trekt, is de druk die uitgaat van een veel te dicht geworden populatie. Depressie is daarom gelijk het gif waarmee vissen elkaar om trachten te brengen als het aquarium waarin zij leven al te klein wordt voor hun aantal. Depressie komt uit het verlorenheidsgevoel dat ook uit al te grote eenzaamheid ontstaat omdat overbevolking en eenzaamheid op bijzondere manieren onderling vervlochten zijn. Een overbevolkt gebied creëert immers heel spontaan een systeem van klassen, en dat zijn een soort van verdiepingen, gebouwd op de begane grond waarop niet allen meer kunnen staan, zodat alleen de bovenste lagen nog zonlicht kunnen genieten terwijl de onderste in 't donker moeten leven en onder het gewicht van alle hogere lagen. En dat gebeurt niet zo doorzichtig: de werkelijkheid der verdrukking verbergt zich meestal achter allerlei oogverblindende scenario's.

Neem nu de giframp in Hongarije, waar een megacontainer met afval van giftig

aluminium is gebarsten en in de Donau loopt. Het doet denken aan Bhopal en aanverwanten. In rijke landen zijn dergelijke rampen welhaast uitgesloten, bij ons zijn er immers die strenge milieuwetten die ginds ontbreken. Wie rap rijk wil worden, start zijn giftige zaakjes op in streken waar de armoe aan de inwoners geen keuze laat, en zij lokken zo industriëlen zonder scrupules om, tenminste op (heel) korte termijn, niet met de bedelstaf te hoeven zeulen. Maar de boemerang keert terug; de eerst geheel abstract aandoende verdrukking die slechts een zaak van wetten lijkt en schikkingen met dure woorden die geen werkmens verstaat, kruipt alras in drinkwater en lucht en zo ook in de longen en de botten van de lieden die daar hun krotten hebben liggen. De rijken blijven op het droge uiteraard, zij sturen 'hulp' naar het getroffen gebied en halen dan verdronken kalveren uit vieze sloten die zij als een heldenbuit aan heel de wereld tonen.

De agressie zit in het verbergen van de hele mensenhandel achter die milieuschandalen, want zo listig wordt de schuld geschoven in de schoenen van de armen

zelf die immers helemaal geen andere keuze hadden dan zichzelf ten prooi te gooien aan vergif door eigen wetten te verzwakken zodat een weinig werk het land in kwam en met het werk een kleine boterham - een wijle uitstel van executie. De schuld in de schoenen van de slachtoffers, en de eer aan de boosdoeners die immers ter hulp snellen na de ramp, zoals het weldenkende lieden past. Onmogelijk dat daar op den duur geen depressie van komt, van een dergelijke agressie. Maar even onmogelijk is het dat zich een dergelijk onrecht niet wreekt. Niet meer in deze wereld, uiteraard, die immers aan de duivel toebehoort: het recht is voor de doden.

september-oktober 2010

Gerechtigheid

Als God in deze wereld het goede beloonde en het kwade bestrafte, dan zouden wie in luxe, jeugd en gezondheid leefden, als door God beloonden moeten worden beschouwd, en de armen, de anders-validen en alle andere 'sukkelaars' (want dat zijn zij in de ogen van een oppervlakkige, wereldse wereld) als door God bestrafden. In sommige geloofssystemen mag die opvatting dan al populair zijn - aan het Evangelie is zij volstrekt vreemd en zelfs compleet tegengesteld. Jezus zegt dat men moet investeren in het immateriële, dat men zich van geld en rijkdom moet ontdoen, dat men elkanders lasten moet dragen. Zoals Damiaan van Molokai dat deed, overigens geheel naar het voorbeeld van Jezus Christus, wiens fysieke maar ook psycho-sociale marteling en dood het werk was van het kwaad en niet dat van God, die aldus alleen maar het lijden verhief tot een weg naar de verrijzenis uit al het vergankelijke. En een heilsweg is zo-
waar iets heel anders dan een straf: het is bij uitstek leed dat (alvast persoonlijk) onverdiend doch dapper wordt gedragen. Ook reeds in het Oude Testament komt

deze thematiek aan bod, bijvoorbeeld in het boek *Job*: Job's geloof wordt door God zelf beproefd die immers toelaat dat de duivel zelf hem martelt. Want pas in de beproeving wordt de liefde gewogen en komt zij ook echt tot bestaan. Trouw is immers makkelijk zolang men daar alleen maar bij te winnen heeft. Indien de mens op deze wereld loon ontving naar werken, dan waren de verrijzenis en het hierna maals helemaal niet nodig. En een katholieke aartsbisschop zou toch wel moeten weten dat het uitgerekend de opstanding van het vlees is welke zin geeft aan zijn geloof. Misschien is het wel een vorm van immanente gerechtigheid wanneer dit niét zo blijkt te zijn.

15 oktober 2010

Overbevolking: mensheid, kwaliteit en kwantiteit

Stel eens dat gij samen met uw man of vrouw een huishouden hebt met acht jonge kinderen en hun vier grootouders, allen samen veertien in getal. Bovendien is moeder waarschijnlijk in verwachting van een nummer vijftien. Op een dag komt er een verzekeraar langs voor het updaten van de polis, en die begint te tellen, van één tot veertien, en dan andermaal, en ook nog een derde keer, en dan zegt hij: "Veertien, beste mensen, dat is in feite voor de polis al te veel, ziet u. Maar geen nood, er is een marge en ik zal het voor een keertje door de vingers zien. Maar nu zit ge wel aan het plafond natuurlijk: wilt ge er nog eentje bij, dan zult ge eerst wel moeten wachten totdat er eerst twee van jullie dood gaan". Wedden dat gij die verzekeraar onmiddellijk de bons zoudt geven?

Toegegeven, het voorbeeld is wat ver gezocht, maar in het wereldbevolkingsprobleem is dit wel degelijk aan de orde: de botsing tussen, enerzijds, de warme mensen, anderzijds, de kille kwantiteit. Een

vergissing is het immers om te denken dat die kwantiteit betrekking kon hebben op elk van de individuen afzonderlijk en dus op een of andere mens als zodanig: een kwantiteit betreft een groep, een aantal, en een aantal is geen mens. Als iemand zegt dat een aantal te groot is of te klein, dan zegt hij in feite helemaal niets over de dingen of de personen die geteld worden. Hun aantal is een kenmerk dat van elk van de getelde personen even ver af staat als bijvoorbeeld hun bloeddruk. Niemand hoeft zich beledigd te voelen als een dokter zegt: "Meneer, mevrouw, uw bloeddruk is te hoog", want ofschoon zijn bloeddruk een persoon in grote mate kan beïnvloeden, blijft de kloof tussen een mens en zijn fysieke eigenschappen feitelijk onoverbrugbaar, zeker als het gaat om kwaaltjes: niemand vindt dat zij passen bij zichzelf of bij zijn beminden, en ook zijn ergste vijanden wenst men ze vaak niet toe. Maar een dokter weet dat hij het nu eenmaal over iemands gezondheid moet hebben: een kwaliteit, die hij vervolgens nog eens moet kwantificeren om die vast te kunnen stellen: hij moet er een getal op

plakken, wil hij die kennen en, eventueel, verbeteren.

Men wordt weliswaar geen beter mens als men zijn bloeddruk verbetert door bijvoorbeeld minder zout te eten, maar gezonder wordt men wel; blijft men teveel zout eten tegen het advies in van de arts, dan gedraagt men zich nalatig. Een goed mens zal dus toestaan dat men hem op zijn gezondheid punten geeft. Hij zal met andere woorden erkennen dat de mogelijkheid om mens te zijn, afhangt van op 't eerste gezicht nogal banale zaken. Het zou niet mogen dat het leven ziek kan worden door toevallig voorbijtrekkende bacteriën of dat de dood zijn intrede kan doen ten gevolge van een blikseminslag bij heldere hemel, maar het is vooralsnog helemaal niet anders: wij zijn van vlees en bloed en de mens moet warempel wachten op de verrijzenis van het vlees om te ontkomen aan de greep van dat soort van kwaad, dat sinds vele duizenden jaren het erfkwaad wordt genoemd. Elkeen van ons dient trouwens zijn afhankelijkheid van externe zaken ook voortdurend te belijden door regelmatig te eten en te drinken, door te ademen, aandachtig te zijn, te le-

ren en te werken. Op de keper beschouwd zijn wij niets anders dan één ononderbroken en meervoudige belijdenis van onze heteronomie. En wie het waagt om ook maar één van die belijdenissen te onderbreken, die onderbreekt zichzelf of, erger nog, die breekt zichzelf af, en wel voorgoed.

Sommigen drukken dit uit door te zeggen dat het leven niet gemaakt is voor de dood, dat het niet gemaakt kán zijn om na een korte wijl voorgoed te sterven, en daarom geloven zij ook in de verrijzenis, in de opstanding van het vlees en in het verheerlijkt lichaam dat zich voor altijd losgemaakt zal hebben van de stof, zodat dan het verhoopte zal in vervulling gaan. Dan zou het leven niet langer moeten onderdoen voor die banaliteiten die het immers kunnen en zullen blijven wegmaaien zolang het van de stof afhankelijk is. De belediging die wij voelen als wij voor ziekte en dood de duimen moeten leggen, vooral als zij ons worden aangedaan door mensen, is in feite een verschijningsvorm van ons verrijzenisgeloof: onze ziel wil voor de stof niet plooiën omdat zij weet

dat zij die bij de gratie van de Christus eenmaal overwinnen zal.

Alleen wanhoop rest als dit vooruitzicht ons ontnomen wordt, want dan dienen wij ons bij onze vergankelijkheid neer te leggen, en dus ook bij de overmacht van ziekte en van dood, wat uiterst pijnlijk wordt als die ons niet door ongelukken of toevalligheden doch gewild door mensen worden aangedaan, omdat wij daar de duimen moeten leggen voor het brute recht van de sterkste. Dan zou het leven dat verlangt naar het Ware, het Goede en het Schone, in de handen blijken van alleen maar leugenaars en moordenaars, en wie kon zich ooit met die rechteloosheid verzoenen zonder zijn menswaardigheid zelf op te geven? Zonder die hoop op de opstanding van het vlees, die reeds gewild wordt door ons protest vanbinnen tegen onrecht en banaliteit, kunnen wij geen mens zijn en vallen wij volstrekt samen met de slechte punten die wij halen als men bijvoorbeeld onze gezondheid meet. En vallen wij als onze tijd gekomen is ook samen met het ronde nulletje van de dood.

De bevolkingsdruk is nu een eigenschap zoals de bloeddruk, en even ver staan ze beiden af van de mensen of de personen die eraan onderhevig zijn, terwijl zij het hen tegelijk dan toch mogelijk of onmogelijk kunnen maken om te functioneren naar behoren. Op zich is er niets mis met het meten van die druk in functie van dat functioneren, alleen is er geen vaste maatstaf die dicteert hoe groot die druk dan wel moet zijn. Onze bloeddruk mag best klimmen als wij hardlopen of zwemmen en in dat bijzondere geval van grote lichamelijke inspanning móét hij dat ook doen; hij mag best dalen als wij neerliggen of slapen en ook verschilt hij fel van mens tot mens, bijvoorbeeld afhankelijk van onze lichaamslengte of van ons gewicht. Waarmee gezegd is dat vaste normen niet bestaan, terwijl gemiddelden uiteindelijk van weinig waarde zijn.

Wellicht is de bevolkingsdruk in precies hetzelfde bedje als de bloeddruk ziek, alleen heeft men in het geval van de bevolkingsdruk nog veel en veel minder benen om op te staan, aangezien men niet een zeer groot aantal werelden tot zijn beschikking heeft, elk met een andere bevol-

kingsdruk, waarbij men dan zou kunnen meten welke druk een demografisch infarct - of iets in die zin - waarschijnlijk maakte. Wat men echter wél weet - per definitie - is dat bevolkingsdruk een zaak is van de draagkracht van de aarde, wat betekent dat men zich daar afvraagt hoeveel mensen zij kan voeden en van energie voorzien. Maar het vraagstuk wordt plotseling heel wat ingewikkelder als men ook rekening moet houden met het feit dat alle mensen elk eigen manieren hebben om te eten en te verteren: de ene mens leeft in Bombay en verbruikt om zeggens niets tenzij een handvol rijst per dag; de andere is een rijke inwoner van het Vaticaan die welhaast dagelijks in een privé-jet rond de wereld reist, die er een ganse hofhouding op nahoudt en wiens veiligheid en gezondheid door gespecialiseerde ploegen van lijfwachten en lijfartsen in de gaten wordt gehouden. Uiteraard kon onze aarde veel meer schooiers huisvesten dan pausen: reeds van een paar miljoen van deze laatste soort zou zij als 't ware moeten kotsen, terwijl zij ettelijke miljarden paria's verteren kon alsof het waterdruppels waren.

Een objectieve maatstaf om te oordelen of er al dan niet teveel mensen op de wereld zijn, moeten wij missen, en wel omdat dit oordeel zelf veel meer omvat dan enkel maar het aantal van de aardbewoners. Wie namelijk oordeelt dat er nu al teveel mensen zijn, die geeft ook impliciet te kennen dat de huidige bevolkingsdruk alleen wegwerkbaar is door op de een of andere manier het aantal mensen in te perken. En zeer zeker is een dergelijke benadering volstrekt oneigenlijk omdat het aantal mensen slechts één enkele factor is in die bevolkingsdruk, naast vele andere, zoals daar onder meer vooral zijn: de grote interindividuele en interculturele verschillen in nood, verbruik, verspilling en efficiëntie. Houden we het hier bij een enkel voorbeeld. In de wetenschap dat meer dan 90 percent van alle menselijke krachten vandaag worden besteed aan bewapening en aan destructie, kon men gerust zeggen dat een verandering op dit - ethische - vlak misschien wel de beste ingreep was om de bevolkingsdruk te doen dalen. Dit zou alvast een veel groter effect hebben dan pakweg het wegmaaien van de helft

van ons. Ja, het is een paradox die ons begrip wel op de proef kon stellen.

19 oktober 2010

Ontbinding

Op een keer kwam ik binnen ten huize van mijn schoonouders en daar zaten zij in de veranda aan tafel in het gezelschap van twee heren in een kraaknet pak en met een streng ogende das.

- Twee minuutjes, zo excuseerde zich mijn schoonvader, en dan kom ik eraan. Het kan immers niet langer wachten, anders grijpen we naast een superkorting van zo maar eventjes zeventuizend euro!

- Een alarminstallatie, fluisterde mijn schoonmoeder mij ter verduidelijking in het oor: vanaf morgen geldt de korting niet meer. Zeventuizend euro is niet niks he...

- Zeventuizend euro korting? Verduiveld, hoeveel kost die installatie dan wel, als ik dat mag vragen?

Mijn schoonvader zat al te popelen om de papieren te mogen ondertekenen maar ik legde mijn hand op zijn arm en doorbladerde het stapeltje drukwerk. Een sensor met een belletje, echt geen sikkepit waard, hier en nu voor maar liefst... zestienduizend euro!

Het duurde verder geen twee minuten meer of de heren waren er met de stille trom vandoor. Zonder twijfel of scrupules, op naar het volgende slachtoffer.

De tactiek is zo oud als de straat: maak eerst de mensen doodsbang, in dit geval voor inbrekers. Bewijs hen vervolgens dat, eenmaal blut, zij op niemands hulp nog zullen kunnen rekenen. Presenteer hen tenslotte de feilloze redding uit die hoogste nood, en dan nog aan halve prijs. En welke man zou dan nog durven tegenwerpen dat de kostprijs ter beveiliging van zijn eega al te hoog is? Bovendien is er haast mee gemoeid want de volgende dag al vervalt de korting.

Een pluspunt is het voor die 'zakenlui' als de klant dement is, maar onwetendheid omtrent elektronica volstaat meestal om moeiteloos de malafide koop te kunnen sluiten.

De verkooptactiek is een paard van Troje: zij die u laten geloven de inbrekers de das om te doen, gaan met het laatste spaargeld aan de haal.

De staat kan noodlijdenden sanctioneren als die zich met geweld andermans bezit

toe-eigenen, maar zij kan geen mens verbieden om een vrijwillig aangeboden som te weigeren, vooral ook omdat diezelfde staat van elke (wettige) transactie haar deel opeist en daarvan ook leeft.

Anders wordt het echter waar de staat zelf noodlijdend wordt omdat zij moet gaan concurreren met bijvoorbeeld privé-instellingen. In dat geval zal zij zich ter zelfverdediging alras laten verleiden tot het te baat nemen van die verfoeilijke, in de privésector beproefde verkooptactieken, die gelijk Trojaanse paarden paraderen op de markt.

Niet eens zovele jaren geleden was ik eens op een lerarenvergadering die door de directeur werd geopend met de mededeling dat al het aldaar besprokene geheim diende te blijven, waarna hij het lerarenkorps waarschuwde dat elke leerling zowat anderhalf lesuur waard is: mild quoteren en geen eisen stellen was de boodschap voor al wie niet wilde afglijden naar een parttime job of, erger nog, naar de werkloosheid. Waar ooit de volwassene - hier als school - ten dienste van het kind stond, beschouwde hij nu blijk-

baar de opvoeding als een klant - een klant die men wel eens zou kunnen verliezen als men het vergat om te anticiperen op zijn gebeurlijke grillen. Het kind staat dan in dienst van de job van de leraar, ook al moet dat aan het kind zijn lering zelf kosten. Eens zo ver gekomen onderscheidt de staat zich uiteraard in niets meer van welke leurder ook.

Het paard van Troje is inmiddels alomtegenwoordig in allerlei gedaanten, maar het bedrog tast niet alleen het recht aan, het gaat veel verder dan slechts de zaak van goed en kwaad. Want in de kern van het bedrog schuilt het verraad van de rede, die immers telkenmale wordt voorgewend terwijl verborgen en allerminst redelijke motieven de eigenlijke handel drijven. De rede van de doorsnee politicus vraagt ons om voor hem of haar te stemmen, ter verdediging immers van de belangen van de kiezer, doch het verborgen motief blijkt keer op keer weer plat eigenbelang en de kiezer zelf blijft in de kou. Arbeid verdient een redelijke vergoeding maar zonder concurrentie, waarvan de motor-schaarste is, zou een constante en eenzijdige druk zorgen voor een minimaal pro-

duct aan een maximale prijs. Wat zich aanbiedt op de markt, eist tegelijk een geldsom, en de verhouding van de waarde van het product tot zijn prijs moet voor zowel koper als verkoper voordelig zijn of het tenminste lijken opdat het geld zou blijven rollen. Scholen profileren zich als verstrekkers van opvoeding, wat een redelijk argument is om hun bestaan te verantwoorden, terwijl zij feitelijk afglijden naar instellingen die er slechts op uit zijn om onder het mom daarvan aan klantenbinding te doen, en dat louter ter zelfverrijking. Verkopers van alarmsystemen doen zich voor als bestrijders van dieven terwijl zij deze laatsten te kijk zetten op een heel andere manier dan men eigenlijk mocht verwachten.

In elk van die gevallen is de *redelijkheid* niet langer heilig: zij is verworpen tot een middel, een dekmantel, een paard van Troje, dat allerm minst redelijke zaken binnenbrengt. Na de eeuw van de Verlichting, eist die van de Verduistering haar bestaansrecht op. Want de rede werkt en zij blijft werken, ook als zij tot een paard van Troje is verworpen, omdat zij het allerultiemste is waarop men zich verlaten

kan vooraleer af te glijden naar bruto geweld. Er is geen alternatief meer voor de chaos dan de rede, en waar de rede de knecht wordt van verborgen en geheel irrationele beweegredenen, plooit zij dan ook onze werkelijkheid letterlijk binnenstebuiten, wat de essentie is van ontbinding. En dit is geen zaak meer van goed of kwaad, dit is een zaak van zijn of niet zijn.

23 oktober 2010

Kwakzalvers

Hier om de hoek woonde een dame die vorig jaar kloeg van een pijntje in de buik. Op aanraden van een vriendin van haar raadpleegde ze géén dokter - dat zijn, zo zei ze, toch allemaal zakkenvullers. Welnee: zij bezocht een zogenaamde helderziende die voor haar de kaarten las tegen betaling. Ik mocht niks zeggen, maar soit: het was zo'n slordige 40 euro... én belastingvrij - kunt gij een beetje rekenen? Die lui hebben géén jaren moeten studeren, hoeven niét slim te zijn en moeten zich ook tegenover niemand verantwoorden, alleen al omdat ze op grond van blind vertrouwen werken - als puntje bij paaltje komt, hebben ze immers helemaal niks gedaan, toch?

De dame van hier om de hoek ging dus bij die kaartenlezeres met haar buikpijntje en die vertelde haar dat het niks was om over naar huis te schrijven: gewoon wat zenuwen, zei ze, en ze verkocht het mens op de koop toe voor de som van 60 euro nog een magnetische wondermedaille om om de hals te hangen. Maar de pijn verergerde en toen de mij welbekende dame van

hier om de hoek uiteindelijk bijzonder ernstige krampen kreeg en ook een bloederige stoelgang, belandde zij tenslotte toch in de kliniek, alwaar werd vastgesteld dat zij een kanker had in 't eindstadium en dat het wel wat laat was nu om daarmee nog voor de dag te komen. Ze zijn geheel ongevaarlijk, zegt u, die handlezeressen?

Wij wisten al dat kwakzalvers leugenaars zijn, maar hoe durft men heden nog te zwaaien met die zogezegd verschonende omstandigheid dat ze behalve dader dan toch ook wel slachtoffer van de eigen leugens zijn aangezien ook zijzelf erin geloven? Is het al geen bijzonder gelukkig toeval dat zij van hun eigen leugentjes alerminst verarmen? De dame over wie hier sprake, komt aan huis, zoals men dat zegt, en zij doet dat - schrik niet - met een elegante donkerblauwe Porsche. Ter vergelijking: onze huisdokter moet het met een doordeweekse Fiat stellen zoals er twaalf rondrijden in een dozijn. Maar veel meer redenen tot ergernis vindt men in 't schromelijk misbruik van 't volkse spreekwoord "Baat het niet, het schaadt ook

niet". Jawel, dat is wat ik bedoel: de dame van hier om de hoek, is 't hoekje om!

21 november 2010

Commotie rond een aartsbisschop

*Sie gehen daher wie ein Schemen
und machen ihnen viel vergebliche Unruhe;
sie sammeln und wissen nicht,
wie es kriegen wird.*

Johannes Brahms, *Ein Deutsches Requiem*.

De commotie rond aartsbisschop Léonard is een steekspel waarvan men zich kan afvragen of het dan niet typerend is voor het schipperen in de mediatieke vaarwateren. Een even wanstaltig precedent van een strategie welke men eigenlijk niet langer met 'schipperen' kon bestempelen, leverden de media in het evolutionisme-creationismedebat in het VRT1-programma *De zevende dag* van 2 oktober 2005, alwaar enkele woordvoerders van vooraanstaande katholieke instellingen openbaar verklaarden niet te erkennen dat God de 'eerste oorzaak' of de schepper is, en dit in weerwil van de katholieke geloofsbelijdenis, die immers start met de woorden: "*Ik geloof in God, de almachtige Vader, schepper van hemel en aarde...*".

Meer bepaald werd bij die gelegenheid, in een gesprek met sciëntist Johan Braeck-

man, de scheppingsleer geloochend door de toenmalige rector-theoloog van de K.U.L. - een universiteit onder het patronaat van toenmalig aartsbisschop en kardinaal, Godfried Danneels. Men moet opmerken dat een kardinaal zich in het rood kleedt ten teken van zijn principiële bereidheid om het eigen bloed te vergieten voor het geloof. Maar de katholieke gezagsdragers zetten toen hun gelovigen zonder meer te kijk, daar zij hen zodoende en zo geheel onvoorbereid confronteerden met het 'nieuwigheidje' dat het betreffende, allereerste, katholieke geloofspunt 'al lang' uit de tijd was! Uiteraard zat het probleem toen in de onbekwaamheid van die vooraanstaande katholieken om hun geloof nog langer te verdedigen tegenover gestudeerde atheïsten: zij kozen voor de gemakkelijke doodsteek aan het katholieke christendom, en dit ten aanschouwe van gans televisiekijkend Vlaanderen.

Edoch, wanneer vandaag een nieuwbakken aartsbisschop de verloochenden van weleer soelaas wil bieden, blijkt het gros van hen zich helaas al te hebben verzoend met die vreemdsoortige contradictie: het geloof in een schepper die dat slechts

symbolisch is, aangezien het kleinste kind u zal vertellen dat alles begon met de 'big bang'.

Het was ter gelegenheid van een huistaak 'verhandeling' op het college dat de klas-pater mij op zijn kamer ontbood alwaar ik een onzachte uitbrander te verwerken kreeg inzake onze geloofsbelijdenis. In het bewuste opstel stond namelijk dat ons hiernamaals uiteraard geen letterlijkheid kon zijn, terwijl de jezuïet mij er attent op maakte dat wij wel degelijk de opstanding van het vlees belijden. Dat is alles waar ons geloof om draait, verklaarde hij op scherpe toon: zonder dat verliest het katholicisme zijn reden van bestaan! Een lange tijd nog heb ik nagedacht over die kwestie en, inderdaad: een geloof zonder een hiernamaals kan gewoon niet katholiek meer zijn: wij belijden wel degelijk de opstanding en wel - wat anders immers? - de opstanding *van het vlees*.

Men kan niet half geloven, zoals men ook niet half kan leven, en de katholieke leer, die niet alleen de Openbaring van de profeten en van Christus is, maar tevens de lering van de heiligen die na Hem kwa-

men, laat er geen enkele twijfel over bestaan: wij zijn verworpenen ingevolge onze eigen schuld, die echter door de menswording van God wordt opgeheven - als wij tenminste bereid zijn om in Hem te geloven. Dan wordt de dood teniet gedaan in de verrijzenis.

Men hoeft overigens geen theoloog te zijn om het zo jammerlijke menselijke lot te kunnen vaststellen: wij worden geboren, wij lijden en wij moeten sterven, en dat geldt voor ieder van ons. De conclusie is verder rap getrokken dat wij die miserie toch niet zonder enige reden kunnen hebben verdiend, en dat er bijgevolg ooit iets heel grondig moet zijn misgegaan waarvan wij de gevolgen dragen: een grote zonde, ja, een erfzonde weegt op ons bestaan. En een uitweg wordt ons voorgehouden door God zelf: een smal en moeilijk pad - de enige terugweg naar het herstel van de oorspronkelijke staat.

In de zogenaamde heilsgeschiedenis is onze aardse wereld helemaal geen experimenteerterrein voor wetenschappers en geleerden die het leed beloven weg te nemen, en uiteindelijk ook de dood, om ten-

slotte van de armzalige mens een enige god te maken. Welnee, de wereld die des duivels is, kan voor ons slechts een beproeving zijn: de pijn zal ons niet verwonden en niet doden, maar uitgerekend het te dragen kruis kan vervolmaken en voor eeuwig laten leven.

Is het dan niet de taak van een katholieke bisschop dat hij deze onveranderlijke waarheid predikt, zodat gelovigen hem ook horen kunnen uit zijn mond? Of moet hij dan gaan liegen omdat de waarheid hard is en men het vandaag nu eenmaal verkiest om kleffe leugens voor de waarheid te gaan houden? Mogelijkerwijze zijn de inzichten veranderd sinds de dood van Jezus Christus, maar als Hij verrezen is, dan is alvast dit uitzicht sinds zijn verrijzenis noodzakelijk hetzelfde. Niets immers in de ganse wereld kon ooit tippen aan die extase van het leven zelf dat zich met Christus' kracht verheft boven een weggekwijnde dood. En omdat ook bewijzen uiteindelijk op ervaringen berusten, kunnen ervaringen hun bewijzen gerust missen.

3 november 2010

Over het referendum en over het buiten kieperen van vreemdelingen

Sinds de zeventiger jaren en dus lang voor de tijd dat fabrieken vol hingen met camera's of dat er sprake was van meldpunten voor pesten, schminkte de Duitse undercoverjournalist Günter Walraff zich totdat hij er zoals een echte Turk uitzag, om vervolgens te gaan solliciteren in de Duitse industrie die toen veel gastarbeiders tewerk stelde. *Ganze unten* (1985), in het Nederlands verschenen als *Ik, Ali*, onthulde menonterend misbruik van ondergeschikten van buitenlandse origine en vervulde eenieder met grote verontwaardiging. Gastarbeiders verdienen onze dankbaarheid maar zij bleken door sommigen als minder nog dan als honden te worden behandeld.

Ook vandaag nog mogen gastarbeiders wat betreft het onrecht dat zij nog steeds te verduren hebben, rekenen op de steun van deze bijzondere mensenrechtenactivist, die uiteraard geleerd en genuanceerd genoeg is om in te zien dat religieuze eisen die vloeken met de mensenrechten niet van de immigranten zelf afkomstig

zijn doch vanwege moslimextremisten die er echter wel blijken in te slagen om steeds meer druk op hen uit te oefenen. Dat blijkt onder meer uit een interview van 5 november 2010 dat Walraff gaf aan Ursula Rüssmann voor de Frankfurter Rundschau naar aanleiding van de zaak Sakineh Aschtiani.

Deze Iraanse werd conform het moslimrecht (en volgens velen op de koop toe onterecht) veroordeeld op beschuldiging van ontucht en zij zou ook omgebracht worden, aanvankelijk door steniging, later door ophanging, zoals geopperd werd. In het genoemde interview zegt Walraff dat het hem grote zorgen baart dat ook gewone moslimverenigingen zich niet uitspreken tégen die middeleeuwse praktijken. De leden van die verenigingen, aldus Walraff, komen zich bij hem beklagen dat ze onder druk staan. En ook Walraff zelf getuigt van die pressie: toen hij in Keulen opkwam voor de bouw van een moskee en hij dan ook werd uitgenodigd om te zeten in een raad van de moskee, voorbereedde hij voor die gelegenheid een tekst ter voorlezing uit Salman Rushdee's *Duivelsverzen*. De vereniging stemde toe,

maar de oversten in Turkije staken daar direct een stokje voor. (1)

Er is uiteraard moed nodig om zich uit te spreken tegen onrecht, ook al gaat het om onrecht waarvan men zelf het slachtoffer is. De reden daarvoor ligt in het feit dat men zich niet tegen de boosdoener te verzetten durft omdat die het wel eens allemaal nog veel erger kon maken. Vaak spreekt men in dat verband over het Stockholm-syndroom: niet onterecht, want ook hier zijn de slachtoffers in wezen gijzelaars die hun verzet misschien wel met hun leven moesten bekopen. De vrees van deze gegijzelden is, gezien de bewezen boosaardigheid van de fundamentalisten, allerminst ongegrond. En men kan zich dan in alle ernst de vraag stellen of de moslim in de straat er niet heimelijk op hoopt dat zijn gastland het extremisme harder aan gaat pakken in plaats van het te tolereren, zagezegd in de naam der godsdienstvrijheid.

Onlangs spraken de Zwitsers zich in een referendum afwijzend uit inzake de bouw van minaretten in hun land. Er was fel wat tegenstand, ook vanwege 'rasechte' Zwit-

sers, maar gezien de feitelijkheid van de hoger genoemde 'druk' kan men de vraag stellen of die eis om minaretten dan van de Zwitserse moslims zelf afkomstig was ofwel van extremisten die hen gijzelen en die er heel andere bedoelingen op na houden dan de vrije beoefening van godsdienst. Temeer daar die extremisten in eigen land bijzonder fel tégen de vrijheid van godsdienst gekant blijken - zo fel dat zij andersgelovigen gewoon stenigen.

Dat het merendeel der Zwitsers de misdadigers van vreemde origine het land uitgezet willen zien, is nog een heel andere kwestie die slechts ten dele aan de eerste kon verwant zijn. Het hanteren van verschillende strafmaten voor autochtoon en allochtoon spreekt het gelijkheidsbeginsel tegen en suggereert dat allochtonie misdadig zou zijn, wat uiteraard absurd is. Gelet op wat het werk van Walraff aan het licht bracht, ware een omgekeerde maatregel veel rechtvaardiger: een beetje begrip voor weliswaar illegaal gedrag dat echter deels kon volgen uit het doorstane onrecht.

Bovendien is er de vraag of een referendum wel geschikt is om veroordelingen uit te spreken. Een volksraadpleging lijkt weliswaar het tegendeel te zijn van een dictatuur, maar volgens sommigen is het slechts een andere vorm daarvan: een dictatuur van de massa. In een gezonde democratie regeren niet zonder redenen afgevaardigden van het volk en zij nemen principieel ook geen beslissingen zonder een voorafgaand wetenschappelijk onderzoek en een onderbouwd publiek debat. En dit los van het feit dat daar van een voor de democratie onmisbare scheiding der machten al helemaal geen sprake meer kan zijn.

29 november 2010

Noten:

(1) FR-Interview mit Günter Wallraff: „Islamische Hardliner gewinnen an Einfluss". Zie: <http://www.fr-online.de/politik/-islamische-hardliner-gewinnen-an-einfluss-/-/1472596/4808462/-/index.html>

